

מִן הַהַר אֶל בְּרִית הַחֲרוּת

1. (א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם: (ב) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָדִי שֶׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבַעַת יֵצֵא לְחֻפְשֵׁי חָנָם: (ג) אֲסַבְּגֶנּוּ וְיָבֵא בְּגָפוֹ יֵצֵא אֲסַבְּעַל אִשָּׁה הוּא וַיֵּצֵאֶה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: (ד) אֲסַדְּנִי וַיִּתְּרֵנִי אִשָּׁה וַיִּלְדֶּהְלִי בָנִים אִוּ בָנוֹת הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּינָה תְהִיֶה לְאֹדְנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגָפוֹ: (ה) וְאֲסַמְרֵם יֵאמֶר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת־אֲדֹנָי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בְּנֵי לֵא אֵצֵא חֻפְשִׁי: (ו) וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל־הַדָּלֶת אוֹ אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעֶבְדוֹ לְעֵלָם: שְׁמוֹת פָּרָק כֹּא

2. (א) וְאֵלֶּם מִשָּׁה אָמַר עֲלֶיהָ אֵלֶּה ה' אֶתָּה וְאֶהְרֹן נָדָב וְאָבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחֹק: (ב) וְנָגַשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֵלֶּה ה' וְהֵם לֹא יָגִישׁוּ וְהֵעֵם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ: (ג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל־דִּבְרֵי ה' וְאֵת כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה: (ד) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל־דִּבְרֵי ה' וַיִּשְׁכֵּם בֹּבֶר קָרַן בֶּן מִזְבֵּחַ תַּחַת הַהָר וּשְׁתֵּים עָשָׂר מִצְבֵּה לְשָׁנִים עֶשֶׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: (ה) וַיִּשְׁלַח אֶת־נֹעַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֵלֶת וַיִּזְבְּחוּ וּזְבָחִים שְׁלָמִים לַה' פָּרִים: (ו) וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשֶׂם בְּאֵגָנָת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל־הַמְּזוּבָּח: (ז) וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: (ח) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּזְרַק עַל־הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם־הַבְּרִית אֲשֶׁר בְּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: שְׁמוֹת פָּרָק כֹּד

3. תני רבי אליעזר בן יעקב אומר ולמה אל הדלת שעל ידי דלת יצאו מעבדות לחירות שאלו התלמידים את רבן יוחנן בן זכאי מה ראה העבד הזה לירצע באזנו יותר מכל איבריו אמר להן אוזן ששמעה מהר סיני [שמות כ ב] לא יהיה לך אלהים אחרים על פני ופירקה מעליה עול מלכות שמים וקיבלה עליה עול בשר ודם אוזן ששמעה לפני הר סיני ויקרא כה נהן כי לי בני ישראל עבדים והלך זה וקנה אדון אחר לפיכך תבוא האוזן ותירצע לפי שלא שמר מה ששמעה אזנו תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת קידושין פרק א

4. אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוזף שנאמר "נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם" ואומר "והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות" – אל תקרא חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה.

5. (א) הַדְּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֱלֹדִימִיהוּ מֵאֵת ה' וְנִבְכַדְרָאֶצֶר מִלֶּךְ בָּבֶל וְכִלְחִילוֹ וְכִלְמַמְלָכוֹת אֶרֶץ מִמְּשֻׁלַּת יְדוֹ וְכִלְהַעֲמִים נְלַחְמִים עַל־יְרוּשָׁלַם וְעַל־כָּל־עָרֵיהָ לְאֹמְרוֹ: (ב) כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִלֶּךְ וְאִמְרַתְּ אֶל־צִדְקִיהוּ מִלֶּךְ יְהוּדָה וְאִמְרַתְּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' הַנְּנִי נָתַן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מִלְּךְ בָּבֶל וּשְׂרָפָה בְּאֵשׁ: (ג) וְאֶתָּה לֹא תִמְלֹט מִיָּדוֹ כִּי תִפֹּשׁ תִּתְּפֹשׁ וּבִידוֹ תִתְּנֶנּוּ וְעֵינֶיךָ אֶת־עֵינֵי מִלְּךְ בָּבֶל תִּרְאֶינָה וּפִיהוּ אֶת־פִּיךָ יִדְבֵר וּבִבְל תִּבּוֹא: ... (ד) הַדְּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֱלֹדִימִיהוּ מֵאֵת ה' אַחֲרֵי כִרַת הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לְקַרְא לְהֵם דְרוֹר: (ט) לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עֶבְדוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ הָעֶבְרִי וְהָעֶבְרִיָּה חֻפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָדֶם בִּיהוּדָי אַחֲיָהוּ אִישׁ: (י) וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ בְּבְרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עֶבְדוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ חֻפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָדֶם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלְחוּ: (יא) וַיִּשְׁבּוּ אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׁבּוּ אֶת־הָעֶבְדִים וְאֶת־הַשִּׁפְחוֹת אֲשֶׁר שְׁלְחוּ חֻפְשִׁים וַיִּכְבְּשׁוּם וַיִּכְבְּשׁוּם לְעֶבְדִים וְלִשְׁפָחוֹת: (יב) וַיְהִי דִבְרַ ה' אֱלֹדִימִיהוּ מֵאֵת ה' לֵאמֹר: (יג) כֹּה־אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִכִּי בְרִית בְּרִית אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצֵאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים לֵאמֹר: (יד) מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תִּשְׁלְחוּ אִישׁ אֶת־אֲחִיו הָעֶבְרִי אֲשֶׁר־יִמְכַר לָךְ וְעֶבְדְּךָ שֶׁשָּׁנִים וּשְׁלַחְתוֹ חֻפְשִׁי מֵעִמָּךְ וְלֹא־שְׁמַעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלָי וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנוֹם: (טו) וְתִשְׁבּוּ אִתָּם הַיּוֹם וְתַעֲשׂוּ אֶת־הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי לְקַרְא דְרוֹר אִישׁ לְרַעְהוּ וְתִכְרַתּוּ בְרִית לִפְנֵי בְּיַת אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עָלָי: (טז) וְתִשְׁבּוּ וְתִחַלְלוּ אֶת־שְׁמִי וְתִשְׁבּוּ אִישׁ אֶת־עֶבְדוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ אֲשֶׁר־שְׁלַחְתֶּם חֻפְשִׁים לְנַפְשָׁם וְתִכְבְּשׁוּ אִתָּם לְהוֹיֵת לָכֶם לְעֶבְדִים וְלִשְׁפָחוֹת: (יז) לְכֹן כֹּה־אָמַר ה' אִתָּם לֹא־שְׁמַעְתֶּם אֵלָי לְקַרְא דְרוֹר אִישׁ לְאֲחִיו וְאִישׁ לְרַעְהוּ הַנְּנִי קִרְא לָכֶם דְרוֹר נֹאֵם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֶל־הַדְּבָר וְאֶל־הָרַעַב וְנָתַתִּי אִתְּכֶם לְזוּעָה לְזוּעָה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ: (יח) וְנָתַתִּי אֶת־הָאֲנָשִׁים הָעֶבְרִים אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר לֹא־הִקְיָמוּ אֶת־דְּבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר בְּרַתוֹ לִפְנֵי הָעָם אֲשֶׁר בְּרַתוֹ לְשָׁנִים וַיַּעֲבְדוּ בֵּין בְּתָרְיוֹ: (יט) שְׂרֵי יְהוּדָה וְשְׂרֵי יְרוּשָׁלַם הַסֵּרְסִים וְהַכְּהֵנִים וְכָל עַם הָאָרֶץ הָעֶבְרִים בֵּין בְּתָרֵי הָעָם: (כ) וְנָתַתִּי אוֹתָם בְּיַד אִיבִיהֶם וּבְיַד מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם וְהִיָּה נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלַבְּהֵמַת הָאָרֶץ: (כא) וְאֶת־צִדְקִיָּהוּ מִלֶּךְ יְהוּדָה וְאֶת־שְׂרֵי אֶתָּן בְּיַד אִיבִיהֶם וּבְיַד חֵיל מִלְּךְ בָּבֶל הָעֵלִים מֵעֲלֵיכֶם: (כב) הַנְּנִי מִצְוָה נֹאֵם ה' וְהִשְׁבַּתִּים אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְנִלְחַמוּ עָלֶיהָ וְלִכְדוּהָ וּשְׂרָפָה בְּאֵשׁ וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֶתָּן שְׁמָמָה מֵאִין יִשָּׁב: פ רמיהו פרק לד

6. מעשה באותו אדם שאמר לה לאישתו: קונם שאי את נהנית לי עד שתראי מאום יפה שבך לרי' ישמעאל ברי' יוסי. אמר להם שמא ראשה נאה? אמרו לו סגלגל. שמא שערה נאה? דומה לאניצי פשתן. שמא עיניה נאות? טרוטות הן. שמא אזניה נאות? כפולות הן. שמא חוטמה נאה? בלום הוא. שמא שפתותיה נאות? עבות הן. שמא צווארה נאה? שקוט הוא. שמא כריסה נאה? צבה הוא. שמא רגליה נאות? רחבות כשל אווזא. שמא שמה נאה? לכלוכית שמה. אמר להן: יפה קורין אותה לכלוכית, שהיא מלוכלכת במומין, והתירה. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סו עמוד ב

7. (ל) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה' וְכִרְתִּי אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֵת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: (לא) לֹא כְּבְרִית אֲשֶׁר כְּרַתִּי אֶת אֲבוֹתָם בְּיוֹם הַחֲזוּקִי בְּיַד־הוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר הִמָּה הִפְרוּ אֶת בְּרִיתִי וְאֲנִכִּי בְּעֵלְתִּי בָם נֹאֵם ה': (לב) כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶכְרַת אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַיָּמִים הָהֵם נֹאֵם ה' נָתַתִּי אֵת תּוֹרַתִּי בְּקִרְבָּם וְעַל לִבָּם אֶכְתַּבְנָה וְהִיָּיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ לִי לְעָם: (לג) וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רַעְהוּ וְאִישׁ אֶת אֲחִיו לֵאמֹר דַּע אֵת ה' כִּי כוֹלָם יִדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָם נֹאֵם ה' כִּי אֶסְלַח לְעוֹנָם וְלִחְשָׁאתָם לֹא אֶזְכֹּר עוֹד: רמיהו פרק לא

8. בכל מה שיש איזה צד הגבלה יש לחלק בו בין רצון והכרח. כל רצון חפשי סופו לטוב, וכל הכרח סופו לרע, עד שיחזירנו הרצון לטוב. בכל מצוי, כיון שיש בו צד הגבלה יש בו צד הכרח, וזהו צד הרע שבו. השתלמותו תלויה היא בחפשיותו, בצאתו מכבלי ההכרח לחירות. הטבע המעשי הוא מלא הכרח, וכמדתי הוא מלא רע. הצד הטוב שיש בו הוא מה שבעלי הרצון יכולים להטביע ברצון עליו צורה מיוחדת, ו בעומק החבוי האמוני צדיקים שולטים ברצונם החפשי על חוקי הבריאה.